

ASIA ALLIANCE
BANK

**SANKSIYALAR VA EKSPORT NAZORATI CHORALARI
BO'YICHA TAVAKKALCHILIKLARNI BAHOLASH
METODOLOGIYASI**

Toshkent 2023

MUNDARIJA

I	Maqsad va umumiy qoidalar	3
II	Ta’riflar	3
III	Sanksiyalarning qo’llaniladigan toifalari	4
IV	Tovarlar ro’yxati	5
V	Tavakkalchiliklarni baholash mezonlari	5
VI	Tavakkalchiliklarni baholash matritsasi (1-ilova)	6-9

I. Maqsad va umumiy qoidalar

Sanksiyalar va eksport nazorati choralari bo'yicha tavakkalchiliklarni baholashning mazkur metodologiyasi ("**Metodologiya**") Asia Alliance Bank ("AAB") ATBga sanksiyalar va eksport nazorati choralari bilan bog'liq tavakkalchiliklarni baholash yondashuvi va talablarini belgilaydi.

Ushbu Metodologiya O'zbekiston Respublikasining "Jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirishga va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonuni asosida, Adliya vazirligida 2017-yil 23-mayda 2886-son bilan ro'yxatdan o'tkazilgan "Tijorat banklarida jinoyatlardan olingan daromadlarni legallashtirishga va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish bo'yicha ichki nazorat qoidalari" (keyingi o'rinlarda - Ichki nazorat qoidalari) asosida, Adliya vazirligida 2021-yil 30-sentabrda 3322-son bilan ro'yxatdan o'tkazilgan "Mijozlarni raqamli identifikatsiya qilish to'g'risidagi nizom"i, Adliya vazirligida 2021-yil 19-oktabrda 3327-son bilan ro'yxatdan o'tkazilgan "Operatsiyalarni to'xtatib turish, pul mablag'larini yoki boshqa mol-mulkni muzlatib qo'yish, muzlatilgan mol-mulkka kirish huquqini berish va terrorchilik faoliyatida yoki ommaviy qirg'in qurolini tarqatishda ishtirok etayotgan yoki ishtirok etganlikda gumon qilinayotgan shaxslar ro'yxatiga kiritilgan shaxslarning operatsiyalarini tiklash tartibi to'g'risidagi Nizom, O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining 2022-yil 18-iyundagi 14/3-son, 2022-yil 24-dekabrda 30/6-son, 2022-yil 2-dekabrda 476/1-son qarorlari asosida ishlab chiqilgan. Shuningdek, Metodologiyani ishlab chiqishda YI va AQSh korrespondentlik banklarining sanksiyalarga rioya qilish sohasidagi ilg'or tajribalaridan foydalanildi.

II. Ta'riflar

Sanksiyalar - bu tegishli yurisdiksiyalarning davlat organlari tomonidan qo'yilgan, tayinlangan yoki harakatga kiritilgan iqtisodiy yoki moliyaviy cheklovlar yoki savdo embargosi.

Sanksiyalar ro'yxati - bu sanksiyalar ostida bo'lgan jismoniy va/yoki yuridik shaxslar, hududlar, mamlakatlar, tovarlar va xizmatlarning reestri.

Eksport nazorati - tovarlar, texnologiyalar, texnik ma'lumotlar, dasturiy ta'minot yoki xizmatlarning importi, eksporti, reeksport, transferi, chiqarilishi, jo'natilishi, uzatilishi yoki har qanday ta'minlanishini yoki qabul qilinishini tartibga solish bilan bog'liq qonunlar yoki huquqiy hujjatlar, shuningdek vakolatli davlat organlari tomonidan qo'llaniladigan va amalga oshiriladigan shunga o'xshash tabiatdagi har qanday qonun yoki huquqiy hujjatlarini anglatadi.

Sanksiyalar va eksport nazorati choralari bilan bog'liq tavakkalchiliklar ("Sanksiya tavakkalchiligi") - bu bank tranzaksiya xizmatlari sub'ekti, uning muassisi,

benefitsiari yoki nazorat qiluvchi shaxsga nisbatan Amerika, Yevropa sanksiyalari yoki davlatlar va xalqaro yurisdiksiyalar tomonidan qabul qilingan boshqa sanksiyalar joriy etilishi ehtimolidir.

Bloklangan shaxs (a) mol-mulki yoki mol-mulkka bo'lgan huquqi har qanday sanksiyalar bilan to'sib qo'yilgan, (b) Sanksiyalar bo'yicha aktivlarni muzlatish ob'ekti sifatida belgilangan, (d) tegishli sanksiyalar yoki eksport nazorati choralari bo'yicha bitimlar taqiqlangan yoki (e) har qanday shunday shaxsga tegishli yoki nazorat qilinadigan har qanday shaxsni anglatadi.

Parallel import (reeksport) — tovar belgisi mualliflik huquqi egasining rozilgisiz davlat va mamlakatga tovarlarni olib kirish (ya'ni vakolatli mualliflik huquqi ega shaxslar dilerlari orqali bunday tovarlarni “rasmiy” importiga “parallel” tarzda).

Korrespondent-bank - boshqa banklar bilan ishbilarmonlik munosabatlarida bo'lgan hamda korrespondentlik shartnomasi asosida ularning topshirig'i bo'yicha va ularning hisobidan to'lovlar, hisob-kitoblar, boshqa operatsiyalarni amalga oshiruvchi bank.

III. Sanksiyalarning qo'llaniladigan toifalari

Sanksiyalar yurisdiksiyalar bo'yicha sezilarli darajada farq qilishi mumkin va odatda quyidagi toifalardan biriga kiradi:

Birlamchi sanksiyalar - sanksiyalarni chiqargan mamlakatdagi barcha jismoniy va yuridik shaxslar tomonidan bajarilishi kerak bo'lgan iqtisodiy cheklovlar. Bank G'arb mamlakatlari va tegishli tomonlar/hududlarning qo'shiq sanksiyalariga qat'iy amal qiladi (masalan, US Nexus).

Bloklovchi sanksiyalar - bloklovchi sanksiyalarda shaxslar va tashkilotlar SND-ro'yxatiga (“**Specially Designated Nationals**”) kiritiladi, bu aktivlarni muzlatish, Amerika moliya tizimiga kirish huquqidan mahrum qilish, sanksiyalar ob'ekti manfaati uchun tranzaksiyalarni taqiqlash va boshqa cheklovlarni anglatadi.

Sektoral - bu sanksiya qilinayotgan davlat iqtisodiyoti tarmoqlari uchun strategik qiziqish uyg'otadigan SSI-ro'yxatiga (Sectoral Sanctions Identifications) kiritilgan kompaniyalar bilan operatsiyalarga nuqta cheklovlari.

Ikkilamchi sanksiyalar - bu jismoniy yoki yuridik shaxslarni, shu jumladan boshqa yurisdiksiyada bo'lgan shaxslarni mavjud sanksiyalar rejimlarini buzganlik yoki sanksiyalar ostida bo'lgan mamlakatlar yoki shaxslar bilan aloqalarni buzganlik uchun jazolash choralari.

AQShning amaldagi sanksiya rejimlarini muvofiqlashtiruvchi asosiy organlardan biri AQSh moliya vazirligiga bo'ysunadigan Xorijiy aktivlarni nazorat qilish boshqarmasi (“**OFAC**”) hisoblanadi. Bank OFAC tomonidan qo'llaniladigan sanksiya rejimlariga qat'iy rioya qiladi.

Bank shuningdek, Birlashgan Qirollik (“**HM Treasury sanctions**”) va Yevropa Ittifoqi (“**EU Sanctions**”) va boshqa G7 mamlakatlarining sanksiya reglamentlariga qat'iy amal qiladi¹.

¹ G7 ro'yxatiga AQSh, Fransiya, Buyuk Britaniya, Germaniya, Yaponiya, Italiya va Kanada kiradi.

IV. Tovarlar ro'yxati

BIS² quyidagi tovarlarni³ potensial qayta yo'naltirish va Rossiya Federatsiyasi va Belarus Respublikasi tomonidan mudofaa salohiyatini mustahkamlash uchun yakuniy foydalanish tufayli alohida xavotir sifatida belgiladi.

1. Aviatsiya ehtiyot qismlari va uskunalari
2. Antennalar
3. Nafas olish tizimlari
4. Kameralar
5. Navigatsiya tizimlari (GPS)
6. Inertsial o'lchash uskunalari
7. Integral mikrosxemalar
8. Neft va gaz uskunalari
9. Hidrokatsiya uskunalari
10. Spektrofotometrlar
11. Sinov uskunalari
12. Dvigatellar
13. Suv osti aloqa vositalari
14. Vakuum nasoslari
15. Mikrosxemalar ishlab chiqarish uskunalari
16. Mikrosxemalarni o'z ichiga olgan uskunalalar
17. Yarimo'tkazgichlarni tayyorlash uchun plastinka tagliklar

² Sanoat va xavfsizlik byurosi (ingl. Bureau of Industry and Security (BIS))

³ Tovarlarning ushbu ro'yxati to'liq hisoblanmaydi, sanksiya tavakkalchiliklarini baholashda internetdagi ochiq manbalardan foydalangan holda tovarlarni chuqur o'rganish kerak.

V. Tavakkalchiliklarni baholash mezonlari

Mijozlar va ularning operatsiyalari bo'yicha sanksiya tavakkalchiliklari 1-*ilovada* keltirilgan tavakkalchilik matritsasi bilan baholanadi. Sanksiya tavakkalchiliklarini baholashda quyidagi mezonlardan foydalaniladi:

- Tranzaksiya valyutasi, eksport-import shartnomasi;
- To'lovlartizimi / bitimi;
- Tranzaksiya/bitimlar summasi;
- Shartnoma turi;
- Mijoz yoki muassisning (muassislarning) mansublik mamlakati;
- Mijozning asosiy shaxslari (direktorlari, rahbarlari) mansublik mamlakati;
- Xorijiy hamkor (mansublik mamlakati, aktsiyadorlar, asosiy shaxslar);
- Operatsiyalarda ishtirok etuvchi banklar (mansublik mamlakati, aktsiyadorlar, asosiy shaxslar);
- Eksport-import shartnomalari bo'yicha tovarlar va xizmatlar;
- Korrespondent banklarning mijozga nisbatan harakatlari (so'rovlar chastotasi, kechikish, tranzaksiyalarni blokirovka qilish).

Tavakkalchilikni hisoblash yuqoridagi mezonlarga muvofiq tavakkalchilik darajasi skoringi (to'planishi) usuli bilan amalga oshiriladi (1-*ilovaga* qarang). Tavakkalchiliklar besh darajada baholanadi: "Past", "O'rta", "Yuqori", "Juda yuqori", "Keskin".

VI. Tavakkalchilikni baholash matritsasi (I-ilova)

<i>Tavakkalchilik reytingi</i>	Past (H)	Operatsiyaga ruxsat beriladi	
	O'rta (C)	Komplaens to'g'risida xabarnoma bilan operatsiyaga ruxsat beriladi	
	Yuqori (B)	Kuchaytirilgan munosib tarzdagi mijoz tekshiruvi / Komplaensga ruxsat berish	Operatsiya o'tkazilish paytidada Boshqaruv Raisi xabardor qilinadi
	Juda yuqori (OB)	Kuchaytirilgan munosib tarzdagi operatsiyalar ishtirokchilari (banklar, kontr-hamkorlar, ishlab chiqaruvchilar, tovarlar va xizmatlar va boshqalar) tekshiruvi	Boshqaruv raisining ruxsati talab qilinadi
	Keskin (K)	Operatsiya taqiqlangan	
<i>Valyuta</i>	UZS	Izoh: Xorijiy valyutadagi operatsiyalarni o'rganishda AQSh dollari va Yevro operatsiyalariga alohida e'tibor berilishi kerak.	
	USD		
	EUR		
	RUB		
	CNY		
<i>To'lovlar tizimi</i>	SWIFT		
	MXUT (SPFS)		
<i>Shartnoma summasi (AQSh dollari ekvivalentida)</i>	< 500 000\$		
	500 000\$ < x < 2 000 000\$		
	2 000 000\$ < x < 10 000 000 \$		
	10 000 000 \$ <		

<i>Mijozning shartnomasi reeksport hisoblanadimi</i>	Yo'q		
	Ha		
<i>Mijoz va Mijozning muassislari</i>	<i>Mamlakat</i>		
	FATF	Kulrang ro'yxat	Qora ro'yxat
	Taqiqlangan hududlar	DNR, LNR, Qrim, Xerson, Zaporojye	
	Rossiya		
	Belorusiya		
	Ofshor hudud		
<i>Mijozning birinchi shaxslari (Direktor, Boshqaruv raisi, va b.)</i>	Shaxslar sanksiya ostidami	Ha	UN Sanctions lists
			US OFAC-SDN
			US OFAC-non-SDN
		Yo'q	EU sanctions
			UK Sanctions (HMT)
		Boshqa G7 mamlakatlari	
<i>Xoriyiy hamkor</i>	<i>Mamlakat</i>		
	FATF	Kulrang ro'yxat	Qora ro'yxat
	Taqiqlangan hududlar	DNR, LNR, Qrim, Xerson, Zaporojye	
	Rossiya		
	Belorusiya		
	Ofshor hudud		
<i>Xoriyiy hamkor muassislari</i>	Shaxslar sanksiya ostidami	Ha	UN Sanctions lists
			US OFAC-SDN

		Yo'q	US OFAC-non-SDN EU sanctions UK Sanctions (HMT) Boshqa G7 mamlakatlari
<i>Xorijiy hamkorning birinchi shaxslari (Direktor, Boshqaruv raisi, va b.)</i>			
<i>Banklar, operatsiyalar ishtirokchilari, muassislar, banklarning birinchi shaxslari</i>			Izoh: Xorijiy hamkor aksiyadorlarini yoki ishtirokchi bankini o'rganishda, aksiyalarning 10 foizidan ko'prog'iga egalik qiluvchi mulkdorlarni aniqlash kerak; Shuningdek, xorijiy hamkor muassislarini haqidagi tarixiy ma'lumotlarni mavjud tizimlar va ochiq manbalardan foydalangan holda o'rganish kerak.
<i>Tovarlar va xizmatlar</i>	Shartnoma bo'yicha tovar yoki xizmat sanksiyali hisoblanadimi	Kelib chiqqan mamlakat mos keladimi	Qabul qiluvchining mamlakati mos keladimi
	Ha	Ha	Ha
	Yo'q	Yo'q	Yo'q
	Izoh: Agar yuqoridagi savollarga berilgan barcha javoblarning barchasi "Ha" bo'lsa, u holda mijozga berilgan sanksiya tashkilotchiligi "Keskin" bo'ladi		
<i>Korrespondent-banklar bilan ishlash</i>	So'rovlar chastotasi	Korrespondent-banklar mamlakati	

	Yuqori	AQSh	
	O'rta	YI	
	Past	Buyuk Britaniya	
	<p>Izoh: Yuqori chastota: Har 5 ta tranzaksiyadan kamida 1 ta so'rov; O'rtacha chastota: Har 10 ta tranzaksiyadan kamida 1 ta so'rov; Past chastota: har 20 ta tranzaksiyadan kamida 1 ta so'rov.</p>	Yaponiya	
		Turkiya	
		BAA	
		Xitoy	
Rossiya			
Tavakkalchilikni hisoblash	Keskin tavakkalchilik	$(OB)+(OB)+(OB) = (K)$	
	Juda yuqori tavakkalchilik	$(B)+(B)+(B)+(B) = (OB)$	
	Yuqori tavakkalchilik	$(C) + (C) + (C) + (C) = (B)$	